

Halók a májusi égen

Az aranyat érő májusi esők alaposan bele- szóltak az utolsó tavaszi hónap időjárásába – nem volt túl sok légköri eseményünk, de néhány érdekesség azért akadt.

A tavasz legvégére nem különösebben jellemzőek a ködök, de 19-én Veszprémben hajnal előtt sekély köd alakult ki. A rovatvezető ennek köszönhetően az alacsonyan álló Hold fényében kialakult ködívét észlelt, a ködív felett csillagos égbolttal igazán szívet melengető látvány volt! A ködív a napfényben sem túl gyakori, hiszen kimondottan olyan köd szükséges hozzá, ami a fényforrással szemben alakul ki és nem fedi el az egész eget, átengedi a Nap vagy a Hold direkt fényét. Ezért is alkalmasak a hajnali, a lehűlés következtében kialakuló ködök e jelenségre. A ködív elhajlási jelenség, bár megjelenésében leginkább egy „fehér” szivárványra emlékeztet (azért színes ez is, csak meglehetősen halványak a színei), szükséges hozzá az is, hogy a köd szemcséi viszonylag egyenletes méreteloszlásúak legyenek. Ez a lehetőség akkor adott, ha a köd frissen kialakult, mivel ahogy öregszik, a cseppecskéi egybeolvadnak és méretükben sokféleképpé válnak. Ezt azért jó tudni, mert sokszor, ha az ember észlel és látja, hogy kezd kialakulni a köd, hazamenekül, pedig ha alacsonyan álló Hold van az égen, érdemes várni, hátha láthatunk ködívét!

Kevésbé szívet melengető érdekesség az, amikor afrikai homok fedi el az egünket. Ez májusban 23–24-én volt igazán erőteljes (több alkalommal is megjelent a homok, de nem olyan nagy mennyiségben). Ezen az éjszakán vártuk az esetleges Camelopardalida meteorokat, így többen is a szabadban töltöttük az éjjelt. Keszthelyi Sándor Szigliget közelében észlelt: „2014. május 23-án már reggel feltűnt, hogy az ég bágyadt, homályos. Bár felhő nem volt az égen, mégis az ég inkább szürkés-kék volt, a Nap körül egy hatalmas 25–30 fok átmérőjű korong fény-

lett narancsos-barnás színnel (Bishop-gyűrű – a rovatvezető megjegyzése).” Rosenberg Róbert 23-án a lenyugvó napot fényképezte, a napkorongon a porsávkok igen látványos csíkokat alkottak.

A rovatvezetőnél Veszprémben ezen az éjjelen sokkal siralmasabb volt a helyzet, bár nyilván a város fényszennyezése is hozzájárult. Míg a 23-i hajnalon lehetett látni halványan a Tejút sávját is, holdkelte után a Hold körül látványos Bishop-gyűrű alakult ki, és a napkelte is homokba fulladva játszódott le, mélyvörösén kelt fel a központi csillagunk, kényelmesen bele lehetett nézni még 5–6 fok magasságnál is. Estére a helyzet tovább romlott, a porlepel beborította az eget, és teljesen elfedte a gyengébb fényű csillagokat, ekkor a hmg 2,5 lehetett. Másnapra jelentősen javult a helyzet egy gyenge hidegfront következtében. A 23-i napkelte külön is említést érdemel, ekkor ugyanis a teljes szélcsendben inverzió is kialakult és a felbukkanó Nap a rovatvezetőnél látványos délibábjelenséget produkált. A jelenség erős voltából adódóan, ha nem lett volna csurig homokkal a levegő, biztosan megjelent volna zöld fény is, így azonban csak a Nap alakja torzult el igen jelentősen.

A hónap első napjának alkonyattfényében Szabó Szabolcs Zsolt a holdasarlót fényképezte, gyönyörű és látványos földfényt látott a Hold árnyékos részén. A hamuszürke fény mindig különlegesen széppé teszi a holdsarlót, sokak kedvelt témája és csak biztatni tudom az észlelőket, hogy figyeljék meg a jelenséget!

További optikai jelenségek terén ismét Kósa-Kiss Attila észlelte a legtöbbet s küldte is el az észleléseit, igazán örömteli volna, ha követendő példát látnának benne a többiek is. Észlelőnk 2-án délelőtt fényes és színes körülírt haló alsó és felső részeit látta, 3-án délben halvány, de teljes kört alkotó 22 fokos halót figyelt meg. A következő jelenség 7-én

volt nála, ekkor a reggeli órákban először nagyon fényes felső ívet látott, ezt a 22 fokos haló felső fele követte, majd halványan megjelentek a melléknakok, végül pedig ismét igen nagy fényességgel látszott érintő ív, ezúttal az alsó. 8-án Hegyi Imre szép naposzlopot örökített meg, Kósa-Kiss Attila egén kora délután a 22 fokos haló felső negyede tűnt fel. 9-én Rosenberg Róbert irizáló felhőt észlelt a Nap körül. 10-én aztán teljes 22 fokos halót látott Kósa-Kiss Attila, ez mintegy 3 órán át fényesen és színesen tündökölt.

Szabó Szabolcs május elsején gyönyörű hamuszürke fényt fotózott

Május 10-én, de már este, a rovatvezető a lenyugvó Nap mellett melléknakokat, majd később az átvonuló felhőzetben időről-időre darabokban kialakuló 22 fokos holdhalót észlelt – a Hold–Mars együttállás megfigyelése közben. Az együttállásról Rosenberg Róbert is készített képet, nála a Hold körül kialakult igen erős színű koszorú tette izgalmassá a jelenséget. 11-én ismét Kósa-Kiss Attila látott halvány, de színes 22 fokos naphalót a kora délután során. 12-én Rosenberg Róbert 22 fokos holdhalót és erős színű, feltűnő mellékhaldat örökített meg.

Május 13-án ismét Kósa-Kiss Attila napkelte után megjelenő igen fényes, színpompás melléknakot látott, délelőtt aztán

majdnem 3,5 órán keresztül színesen tündöklő teljes 22 fokos halót. Hadházi Csaba egén ezen a délelőttön igen erős színű felső érintő ívet látott, azonban nála csak alig öt percig volt jelen a pompás jelenség. 14-én kora reggel Kósa-Kiss Attila még sikeresen elcsípte a kis ideig, halványan megjelenő 22 fokos haló felső negyedét. Ezt követően az égbolt pár nap szünetet tartott, legközelebb 20-án Hegyi Imre figyelt meg igen szép, legyezőszerűen a felhő alól kinyúló Tyndall-sugarakat, majd 21-én Rosenberg Róbert látványos felhőárnyékot örökített meg, Nagy Etele pedig a németországi Lüdenscheidből észlelt látványos melléknakot késő délután. 24-én délelőtt Szöllősi Tamás látott 22 fokos naphalót, a jelenség eleinte részleteiben, majd teljes körként látszott, hosszú órákon át. 26-án Rosenberg Róbert észlelt ismét látványos Tyndall-sugarakat. 27-én Kósa-Kiss Attila 2 órán át ragyogó fényes, sárgás színű 22 fokos naphalót látott, a jelenség délelőttől időszakosan Szöllősi Attila egén is előtűnt, majd délutánra megszűnt. Május 28-án alkonyatkor Rosenberg Róbert a napnyugta fényében aranyló felhőkön kialakult krepuszkuláris sugarakat fényképezett, 30-án reggel Kósa-Kiss Attila kb. fél órán át halvány, de színes 22 fokos naphalót észlelt. A hónapot Rosenberg Róbert zárta a délután megfigyelt napkoszorúval.

A nyár csak most kezdődik, s máris túl vagyunk a szezon első hazai NLC észlelésein, bár a naptevékenység még mindig viszonylag erős, mindenképpen figyeljük majd alkonyat után és hajnal előtt az eget e látványos és igazán megkapó szépségű világító felhőkért. Tengerparti nyaralások során ne feledkezzünk meg a nyugodt vagy kelő nap délibábokról, és használjuk ki a rövidke éjszakák adta lehetőségeket is. A holdmentes időszakokban gyönyörködünk a Tejút égbolton átívelő ragyogó szalagjában, hallgassuk a tücsök ciripelését és élvezzük az csillagok adta csodákat!

Landy-Gyebnár Mónika